

Cynegetica

Faliscus Grattius

Dona cano divum, laetas venantibus artis,
 auspicio, Diana, tuo; prius omnis in armis
 spes fuit et nuda silvas virtute movebant
 inconsulti homines vitaeque erat error in omni.
 post alia, propiore, via meliusque profecti 5
 te sociam, Ratio, rebus sumpsere gerendis;
 hinc omne auxilium vitae rectusque reluxit
 ordo et contiguas didicere ex artibus artis
 proserere, hinc demens cecidit violentia retro.
 sed primum auspicius deus artibus altaque circa 10
 firmamenta dedit; tum partis quisque secutus
 exegere suas tetigitque industria finem.
 tu trepidam bello, vitam, Diana, ferino
 qua primam quaerebat opem, dignata repertis
 protegere auxiliis orbemque hac solvere noxa. 15
 adscivere tuo comites sub nomine divae
 centum: omnes nemorum, umentes de fontibus omnes
 Naides, et Latii satyri Faunusque subibant
 Maenaliusque puer, domitrixque Idaea leonum
 mater, et inculto Silvanus termitum gaudens. 20
 his ego praesidibus nostram defendere sortem
 contra mille feras et non sine carmine iussus
 carmine et arma dabo et venandi persequar artis.
 armorum casses, plagiique exordia, restes,
 prima iubent tenui nascentem iungere filo 25
 limbum et quadruplicis tormento adstringere limbos:
 illa operum patiens, illa usus linea longi
 tunc ipsum e medio cassem quo nascitur ore
 per senos circum usque sinus laqueabis, ut omni
 concipiat tergo, si quisquam est plurimus, hostem. 30
 at bis vicanos spatium praetendere passus
 rete velim plenisque decem consurgere nodis;
 ingrati maiora sinus impendia sument.
 optuma Cinyphiae, ne quid cunctere, paludes
 lina dabunt; bonus Aeolia de valle Sibyllae 35
 fetus et aprico Tuscorum stuppea campo
 messis contiguum sorbens de flumine rorem,
 qua cultor Latii per opaca silentia Thybris
 labitur inque sinus magno venit ore marinos.
 at contra nostris imbellia lina Faliscis 40
 Hispanique alio spectantur Saetabis usu.
 vix operata suo sacra ad Bubastia lino
 velatur sonipes aestivi turba Canopi:
 ipse in materia damnosus candor inertis
 ostendit longe fraudem atque exterruit hostis. 45
 at pauper rigui custos Alabandius horti

cannabinas nutrit silvas, quam commoda nostro
armamenta operi. gravis est tutela, sed illis
tu licet Haemonios includas retibus ursos.
tantum ne subeat vitiorum pessimus umor 50
ante cave: non est umentibus usus in armis,
nulla fides. ergo seu pressa flumina valle
inter opus clausaeque malum fecere paludes,
sive improvisus caelo perfuderit imber,
illa vel ad flatum Helices oppande serenae 55
vel caligineo laxanda reponite fumo.
idcirco et primas linorum tangere messes
ante vetant quam maturis accenderit annum
ignibus et claro Pluvias se prompserit ortu.
imbiberit: tanto respondet longior usus. 60
magnum opus et tangi, nisi cura vincitur, impar.
nonne vides veterum, quos prodit fabula rerum,
semideos Dillius aggeribus temptare superbis
caeli iter et matres ausi atrectare deorum,
quam magna mercede meo sine munere silvas 65
impulerint? flet adhuc et porro flebit Adonis
victa Venus, ceciditque suis Ancaeus in arvis
(et praedexter erat, geminisque securibus ingens)
ipse deus cultorque feri Tirynthius orbis,
quem mare, quem tellus, quem praeceps ianua Ditis 70
omnia temptantem, qua laus erat obvia, passa
hinc decus et famae primum impetravit honorem.
exige si qua meis respondet ab artibus ergo
gratia quae vires fallat collata ferinas:
sunt quibus immundo decerptae vulture plumae 75
instrumentum operis fuit et non parva facultas.
tantum inter nivei iungantur vellera cygni,
et satis armorum est. haec clara luce coruscant
terribiles species, at vulture dirus ab atro
turbat odor silvas meliusque alterna valet res. 80
sed quam clara tuis et pinguis pluma sub armis,
tam mollis tactu et non sit creberrima nexu,
ne repressa suis properantem linea pennae
implicet atque ipso mendosa coarguat usu.
hic magis in cervos valuit metus; ast ubi lentae 85
interdum Libyco fucantur sandyce pennae
linaeque expositis lucent anconibus arma,
rarum si qua metus eludet belua falsos.
nam fuit et laqueis aliquis curracibus usus:
cervino iussere magis contexere nervo; 90
fraus teget insidias habitu mentita ferino.
quid qui dentatas iligino robore clausit
venator pedicas, quam dissimulantibus armis
saepe habet imprudens alieni lucra laboris!
o felix, tantis quem primum industria rebus 95

prodidit auctorem! deus ille an proxuma divos
 mens fuit, in caecas aciem quae magna tenebras
 egit et ignarum perfudit lumine vulgus?
 dic age Pierio (fas est) Diana, ministro.
 Arcadium stat fama senem, quem Maenalus auctor 100
 et Lacedaemoniae primum vidistis Amyclae
 per non adsuetas metantem retia valles
 Dercylon. haut illo quisquam se iustior egit,
 hau fuit in terris divum observantior alter:
 ergo illum primis nemorum dea finxit in arvis 105
 auctoremque operi dignata inscribere magno
 iussit adire suas et pandere gentibus artes.
 ille etiam valido primus venabula dente
 induit et proni moderatus vulneris iram
 omne moris exceptit onus; tum stricta verutis 110
 dentibus et gemina subiere hastilia furca
 et quidam totis clausurunt ensibus hastas,
 ne cessaret iners in vulnere massa ferino.
 blandimenta vagae fugies novitatis: ibidem
 exiguo nimiove nocent. sed lubricus errat 115
 mos et ab expertis festinant usibus omnes.
 quid, Macetum immensos libeat si dicere contos?
 quam longa exigui spicant hastilia dentes!
 aut contra ut tenero destrictas cortice virgas
 praegravat ingenti pernix Lucania cultro! 120
 omnia tela modi melius finxere salubres,
 quocirca et iaculis habilem perpendimus usum:
 neu leve vulnus eat neu sit brevis impetus illi.
 ipsa arcu Lyciaque suos Diana pharetra
 armavit comites: ne tela relinquitte divae: 125
 magnum opus et volucres quondam fecere sagittae.
 disce agedum et validis dilectum hastilibus omnem.
 plurima Threiciis nutritur vallibus Hebri
 cornus et umbrosae Veneris per litora myrtus
 taxique pinusque Altinatesque genestae 130
 et magis incompertos opera iuturus agrestis
 termes. ab Eois descendit virga Sabaeis
 mater odorati multum pulcherruma turis:
 illa suos usus intractatumque decorem
 (sic nemorum iussere deae) natalibus hausit 135
 arbitriis; at enim multo sunt ficta labore
 cetera quae silvis errant hastilia nostris:
 nunquam sponte sua procerus ad aethera termes
 exiit inque ipsa curvantur stirpe genestae.
 ergo age luxuriam primo fetusque nocentis 140
 detrahe: frondosas gravat indulgentia silvas.
 post ubi proceris generosa stirpibus arbor
 se dederit teretisque ferent ad sidera virgae,
 stringe notas circum et gemmantis exige versus.

his, si quis vitium nociturus sufficit, umor 145
 ulceribus fluet et venas durabit inertis.
 in quinos sublata pedes hastilia plena
 caede manu, dum pomiferis advertitur annus
 frondibus et tepidos autumnus continet imbres.
 sed cur exiguis tantos in partibus orbes 150
 lustramus? prima illa canum, non ulla per artis
 cura prior, sive indomitos vehementior hostis
 nudo Marte premas seu bellum ex arte ministros.
 mille canum patriae ductique ab origine mores
 quoique sua. magna indocilis dat proelia Medus 155
 magnaue diversos extollit gloria Celtas.
 arma negant contra Martemque odere Geloni,
 sed natura sagax: Perses in utroque paratus.
 sunt qui Seras alant, genus intractabilis irae;
 at contra faciles magnique Lycaones armis. 160
 sed non Hyrcano satis est vehementia gentis
 tanta suae: petiere ultro fera semina silvis;
 dat Venus accessus et blando foedere iungit.
 tunc et mansuetis tuto ferus errat adulter
 in stabulis ultroque gravem succedere tigrin 165
 ausa canis maiore tulit de sanguine fetum.
 sed praeceps virtus: ipsa venabitur aula
 ille tibi et pecudum multo cum sanguine crescet.
 pasce tamen: quaecumque domi sibi crimina fecit,
 excutiet silva magnus pugnator adepta. 170
 at fugit adversos idem quos repperit hostis
 Vmber: quanta fides, utinam, et sollertia naris,
 tanta foret virtus et tantum vellet in armis!
 quid, freta si Morinum dubio refluentia ponto
 veneris atque ipsos libeat penetrare Britannos? 175
 o quanta est merces et quantum impendia supra,
 si non ad speciem mentiturosque decores
 (parvis haec una est catulis iactura Britannis),
 at magnum cum venit opus promendaque virtus
 et vocat extremo praeceps discrimine mavors: 180
 non tunc egregios tantum admirare Molossos,
 comparat his versuta suas Athamania ...
 Acorusque Pheraeque et clandestinus Acarnan:
 sicut Acarnanes subierunt proelia furto,
 sic canis illa suos taciturna supervenit hostis. 185
 at clangore citat quos nondum conspicit apros
 Aetola quaecumque canis de stirpe: malignum
 officium, sive illa metus convicia rupit
 seu frustra nimius properat favor. et tamen illud
 ne vanum totas genus aspernere per artis: 190
 mirum quam celeres et quantum nare merentur,
 tum non est victi quoi concessere labori.
 idcirco variis miscebo gentibus usum:

quondam inconsultis mater dabit Vmbrica Gallis
 sensum agilem, traxere animos de patre Gelonae 195
 Hyrcano et vanae tantum Calydonia linguae
 exhibit vitium patre emendata Molosso.
 scilicet ex omni florem virtute capessunt
 et sequitur natura favens. at te leve si qua
 tangit opus pavidosque iuvat compellere dorcas 200
 aut versuta sequi leporis vestigia parvi,
 Petroniost haec fama cani, volucresque Sycambros
 et pictam macula Vertraham delige flava:
 ocior adfectu mentis pennaque cucurrit,
 sed premit inventas, non inventura latentis 205
 illa feras, quae Petroniis bene gloria constat.
 quod si maturo pressantes gaudia lusu
 dissimulare feras tacitique accedere possent,
 illis omne decus, quod nunc, metagontes, habetis,
 constaret: silva sed virtus irrita damnost. 210
 at vestrum non vile genus, non patria, vulgo
 Sparte quos et Creta suos promittit alumnos:
 sed primum celsa lorum cervice ferentem,
 Glympice, te silvis egit Boeotius Hagnon,
 Hagnon Astylides, Hagnon, quem plurima semper 215
 gratia per nostros unum testabitur usus.
 hic trepidas artis et vix novitate sedentes
 vidit qua propior peteret via nec sibi turbam
 contraxit comitem nec vasa tenentia longe:
 unus praesidium atque operi spes magna petito 220
 adsumptus metagon lustrat per nota ferarum
 pascua, per fontes, per quas trivere latebras.
 primae lucis opus: tum signa vapore ferino
 intemerata legens si quast qua fallitur eius
 turba loci, maiore secatur spatia exera gyro; 225
 atque hic egressu iam tum sine fraude reperto
 incubuit, spatiis qualis permissa Lechaeis
 Thessalium quadriga decus, quam gloria patrum
 excitat et primae spes ambitiosa coronae.
 sed ne qua ex nimio redeat iactura favore, 230
 lex dicta officiis: neu voce laceraret hostem
 neve levem praedam aut propioris pignora lucri
 amplexus primos nequiquam effunderet actus;
 iam vero impensum melior fortuna laborem
 cum sequitur iuxtaque domus quaesita ferarum, 235
 et sciat occultos et signis arguat hostes:
 (aut effecta levi testatur gaudia cauda
 aut ipsa infodiens uncis vestigia plantis
 mandit humum celsisve adpressat naribus auras);
 et tamen, ut ne prima faventem pignora fallant, 240
 circum omnem aspretis medius qua clauditur orbis
 ferre pedem accessusque abitusque notare ferarum

admonet et, si forte loco spes prima fefellit,
 rusum opus incubuit spatiis; at, prospera si res,
 intacto repetet prima ad vestigia gyro. 245
 ergo ubi plena suo rediit victoria fine,
 in partem praedae veniat comes et sua norit
 praemia: sic operi iuvet inseruisse benigne.
 hoc ingens meritumst, haec ultima palma tropaei,
 Hagnon magne, tibi divum concessa favore: 250
 ergo semper eris, dum carmina dumque manebunt
 silvarum dotes atque arma Diania terris.
 hic et semiferam thoum de sanguine prolem
 finxit. non alio maior sub pectore virtus,
 sive in lora voces seu nudi ad pignera martis. 255
 thoes commissos (clarissima fama) leones
 et subiere astu et parvis domuere lacertis;
 nam genus exiguum et pudeat, quam informe, fateri,
 vulpina species: tamen huic exacta voluntas.
 at non est alius quem tanta ad munia fetus 260
 exercere velis, aut te tua culpa refellet
 inter opus, quom sera cadit prudentia damno.
 iunge pares ergo et maiorum pignore signa
 feturam prodantque tibi metagonta parentes,
 qui genuere sua pecus hoc inmane iuventa. 265
 et primum expertos animi, quae gratia primast,
 in venerem iungam. tum sortis cura secunda,
 ne renuat species aut quem detractet honorem.
 sint celsi vultus, sint hirtae frontibus aures,
 os magnum, et patulis agitados naribus ignes 270
 spirent, adstricti succingant ilia ventres,
 cauda brevis longumque latus discretaque collo
 caesaries neu pexa nimis neu frigoris illa
 impatiens; validis tum surgat pectus ab armis,
 quod magnos capiat motus magnisque supersit. 275
 effuge qui lata pandit vestigia planta:
 mollis in officio. siccis ego dura lacertis
 crura velim et solidos haec in certamina calces.
 sed frustra longus properat labor, abdita si non
 altas in latebras unique inclusa marito 280
 femina: nec patres veneris sub tempore magnos
 illa neque emeritae servat fastigia laudis.
 primi complexus, dulcissima prima voluptas
 (hunc veneri dedit impatiens natura furorem),
 si tenuit custos et mater adultera non est. 285
 da requiem gravidae solitosque remitte labores:
 vix oneri super illa suo. tum deinde monebo,
 ne matrem indocilis natorum turba fatiget,
 percensere notis iamque inde excernere pravos.
 signa dabunt ipsi. teneris vix artibus haeret 290
 ille tuos olim non defecturus honores,

iamque illum impatiens aequae vehementia sortis
 extulit: adfectat materna regna sub alvo,
 ubera tota tenet, a tergo liber aperto,
 dum tepida indulget terris clementia mundi; 295
 verum ubi Caurino perstrinxit frigore vesper,
 irreptat turbaque potens operitur inerti.
 illius et manibus vires sit cura futuras
 perpensare: levis deducet pondere fratres:
 nec me pignoribus, nec te mea carmina fallent. 300
 protinus et cultus alios et debita fetae
 blandimenta ferēs curaque sequere merentem:
 illa perinde suos, ut erit, de lacte minores
 ad longam praestabit opem. tum denique, fetae
 cum desunt operi, fregitque industria matres, 305
 transeat in catulos omnis tutela relictos.
 lacte novam pubem faciliue tuebere maza,
 nec luxus alios avidaeque impendia vitae
 noscant: haec magno ređit indulgentia damno.
 nec mirum: humanos non est magis altera sensus, 310
 tollit nī ratio et vitiis adeuntibus obstat.
 haec illast Pharios quae fregit noxia reges,
 dum servata cavis potant Mareotica gemmis
 nardiferumque metunt Gangē vitiisque ministrant.
 sic et Achaemenio cecidisti, Lydia, Cyro: 315
 atqui dives eras ac fluminis aurea venis.
 scilicet ad summam ne quid restaret habendi,
 tu quoque luxuriae fictas dum colligis artes
 et sequeris demens alienam, Graecia, culpam,
 o quantum et quotiens decoris frustrata paterni! 320
 at qualis nostris, quam simplex mensa Camillis!
 qui tibi cultus erat post tot, Serrane, triumphos!
 ergo illi ex habitu virtutisque indole priscoe
 imposuere orbi Romae caput, actaque ab illis
 ad caelum virtus summosque tetendit honores. 325
 scilicet exiguis magna sub imagine rebus
 prospicies, quae sit ratio, et quo fine regendae.
 idcirco imperium catulis unusque magister
 additur: ille dapes poenamque operamque moramque
 temperet, hunc spectet silvas domitura iuventus. 330
 nec vile arbitrium est: quocumque haec regna dicantur,
 ille tibi egregia iuvenis de pube legendus,
 utrumque et prudens et sumptis impiger armis.
 quod nisi et accessus et agendi tempora belli
 noverit et socios tutabitur hoste minores, 335
 aut cedent aut illa tamen victoria damnot.
 ergo in opus vigila factusque ades omnibus armis:
 (arma acuere virum); tegat imas fascia suras;
 <sit pell>is vitulina, suis et tergore fulvo
 i<re decet, niteant> canaque e maele galeri, 340

ima Toletano praecingant ilia cultro
 terribilemque manu vibrata falarica dextra
 det sonitum et curvae rumpant non pervia falces.
 haec tua militia est. quin et Mavortia bello
 vulnera et errantis per tot divertia morbos 345
 causasque adfectusque canum tua cura tuerist.
 stat Fatum supra totumque avidissimus Orcus
 pascitur et nigris orbem circumsonat alis.
 scilicet ad magnum maior ducenda laborem
 cura, nec expertos fallit deus: huic quoque nostrae 350
 est aliud, quod praestet opus, placabile numen.
 nec longe auxilium, licet alti vulneris orae
 abstiterint atroque cadant cum sanguine fibrae:
 inde rape ex ipso qui vulnus fecerit hoste
 virosam eluviem lacerique per ulceris ora 355
 sparge manu, venas dum sucus comprimat acer:
 mortis enim patuere viae. tum pura monebo
 circum labra sequi tenuique includere filo.
 At si perniciēs angusto pascitur ore,
 contra pande viam fallentisque argue causas 360
 morborum: in vitio facilis medicina recenti;
 sed tacta impositis mulcent p^{er}ecuaria palmis>
 (id satis) aut nigrae circum picis unguine signant;
 quodsi dstricto levis est in vulnere noxa,
 ipse habet auxilium validae natale salivae. 365
 illa gravis labes et curis altior illis,
 cum vitium causae totis egere latentes
 corporibus seraque aperitur noxia summa.
 inde emissa lues et per contagia morbi
 venere in vulgum fusaque exercitus ingens 370
 aequali sub labe ruit, nec viribus ullis
 aut merito veniast aut spes exire precanti.
 quod sive a Stygia letum Proserpina nocte
 extulit et Furiis commissam ulciscitur iram,
 seu vitium ex alto spiratque vaporibus aether 375
 pestiferis, seu terra suos populatur honores:
 fontem avertit mali. trans altas ducere calles
 admoneo latumque fuga superabitis amnem.
 hoc primum effugium leti: tunc ficta valebunt
 auxilia et nostra quidam redit usus ab arte. 380
 sed varii motus nec in omnibus una potestas:
 disce vices et quae tutelast proxima tempta.
 pluruma per catulos rabies invictaque tardis
 praecipitat letale malum: sit tutius ergo
 antire auxiliis et primas vincere causas. 385
 namque subit, nodis qua lingua tenacibus haeret,
 (vermiculum dixere) mala atque incondita pestis.
 ille ubi salsa siti praecepit viscera longe,
 aestivos vibrans accensis febribus ignes,

moliturque fugas et sedem spernit amaram. 390
 scilicet hoc motu stimulisque potentibus acti
 in furias vertere canes. ergo insita ferro
 iam teneris elementa mali causasque recidunt.
 nec longa in facto medicinast ulcere: purum
 sparge salem et tenui permulce vulnus olivo: 395
 ante relata suas quam nox bene compleat umbras,
 ecce aderit factique oblitus vulneris ultro
 blanditur mensis cereremque efflagitat ore.
 quid, priscas artes inventaque simplicis aevi,
 si referam? non illa metus solacia falsi 400
 tam longam traxere fidem. collaribus ergo
 sunt qui lucifugae cristas inducere maelis
 iussere aut sacris conserta monilia conchis
 et vivum lapidem et circa Melitensia nectunt
 curalia et magicis adiutas cantibus herbas. 405
 ac sic effectus oculique venena maligni
 vicit tutela pax impetrata deorum.
 at si deformis lacerum dulcedine corpus
 persequitur scabies, longi via pessima leti:
 in primo accessu tristis medicina, sed una 410
 pernicies redimenda anima, quae prima sequaci
 sparsa malost, ne dira trahant contagia vulgus.
 quodsi dat spatium clemens et promonet ortu
 morbus, disce vias et qua sinit artibus exi.
 tunc et odorato medicata bitumina vino 415
 Hipponiasque pices neglectaeque unguen amurcae
 miscuit et summam complectitur ignis in unam.
 inde lavant aegros: atque ira coercita morbi
 laxatusque rigor. quae te ne cura timentem
 differat, et pluvias et Cauri frigora vitent; 420
 duc magis, ut nudis incumbunt vallibus aestus,
 a vento clarique faces ad solis, ut omne
 exsudent vitium subeatque latentibus ultro
 quae facta est medicina vadis. nec non tamen illum
 spumosi catulos mergentem litoris aestu 425
 respicit et facilis Paeon adivvit in artes.
 o rerum prudens quantam experientia vulgo
 materiem largita boni, si vincere curent
 desidiam et gratos agitando prendere finis!
 est in Trinacria specus ingens rupe cavique 430
 introsum reditus, circum atrae moenia silvae
 alta premunt ruptique ambustis faucibus amnes;
 Vulcano conducta domus. quam subter eunti
 stagna sedent venis oleoque madentia vivo.
 huc defecta mala vidi pecuaria tabe 435
 saepe trahi victosque malo graviore magistros.
 "te primum, Vulcane, loci, pacemque precamur,
 incola sancte, tuam: da fessis ultima rebus

auxilia et, meriti si nulla est noxia tanti,
 tot miserare animas liceatque attingere fontis, 440
 sancte, tuos" ter quisque vocant, ter pingua libant
 tura foco, struitur ramis felicibus ara.
 hic (dictu mirum atque alias ignobile monstrum)
 adversis specibus ruptoque e pectore montis
 venit ovans Austris et multo flumine flammae 445
 emicat ipse: manu ramum pallente sacerdos
 termiteum quatiens "procul hinc extorribus ire
 edico praesente deo, praesentibus aris,
 quis scelus aut manibus sumptum aut in pectore motum est"
 inclamat: cecidere animi et trepidantia membra. 450
 o quisquis misero fas umquam in supplice fregit,
 quis pretio fratrum meliorisque ausus amici
 sollicitare caput patriosve lacessere divos,
 illum agat infandae comes huc audacia culpae:
 discet commissa quantum deus ultor in ira 455
 pone sequens valeat. sed cui bona pectore mens est
 obsequitur<que> deo, deus illam molliter aram
 lambit et ipse, suos ubi contigit ignis honores,
 defugit a sacris rursumque reconditur antro:
 huic fas auxilium et Vulcania tangere dona. 460
 nec mora, si medias exedit noxia fibras,
 his lave praesidiis adfectaque corpora mulce:
 regnantem excuties morbum. deus auctor, et ipsa
 artem aluit natura suam. quae robore pestis
 acrior aut leto propior via? sed tamen illi 465
 hinc venit auxilium valida vehementius ira.
 quod primam si fallet opem dimissa facultas,
 at tu praecipitem qua spes est proxima labem
 adgrederere: in subito subita et medicina tumultu.
 stringendae nares et <bi>na ligamina ferro 470
 armorum, geminaque cruor ducendus ab aure:
 hinc vitium, hinc illa est avidae vehementia pesti.
 ilicet auxiliis fessum solabere corpus
 subsiduasque fraces defusaque Massica prisco
 sparge cado: Liber tenuis e pectore curas 475
 exigit, et morbo Liber medicina furenti.
 quid dicam tussis, quid inertis damna veterni
 aut incurvatae siquast tutela podagrae?
 mille tenent pestes curaue potentia maior.
 mitte age (non opibus tanta est fiducia nostris), 480
 mitte, anime: ex alto ducendum numen Olympo,
 supplicibus<que> vocanda sacris tutela deorum.
 idcirco aeriis molimur compita lucis
 spicatasque faces sacrum ad nemorale Dianae
 sistimus et solito catuli velantur honore, 485
 ipsaque per flores medio in discrimine luci
 stravere arma sacris et pace vacantia festa.

tum cadus et viridi fumantia liba feretro
 praeveniunt teneraque extrudens cornua fronte
 haedus et ad ramos etiamnum haerentia poma, 490
 lustralis de more sacri, quo tota iuventus
 lustraturque deae proque anno reddit honorem.
 ergo impetrato respondet multa favore
 ad partis, qua poscis opem; seu vincere silvas
 seu tibi fatorum labes exire minasque 495
 cura prior, tua magna fides tutelaque virgo.
 restat equos finire notis, quos arma Dianae
 admittant: non omne meas genus audet in artis.
 est vitium ex animo, sunt quos imbellia fallant
 corpora, praeveniens quondam est incommoda virtus. 500
 consule, Penei qualis perfunditur amne
 Thessalus aut patriae quem conspexere Mycenae
 glaucum: nempe ingens, nempe ardua fundet in auras
 crura. quis Eleas potior lustravit harenas?
 ne tamen hoc attingat opus: iactantior illi 505
 virtus quam silvas durumque lacescere martem.
 nec saevos miratur equos terrena Syene
 scilicet, et Parthis inter sua mollia rura
 mansit honor; veniat Caudini saxa Taburni
 Garganumve trucem aut Ligurinas desuper Alpes; 510
 ante opus excussis cadet unguibus. et tamen illi
 est animus fingetque meas se iussus in artes:
 sed iuxta vitium posuit deus. at tibi contra
 Callaecis lustratur <e>quis scruposa Pyr<ene>,
 non tamen Hispano martem temptare m<inistro> 515
 ausim: <in> muricibus vix ora tenacia ferr<o>
 concedunt. at tota levi Nasam<onia virga>
 fingit equos: ipsis Numidae solver<e capistris>
 audax et patiens operum g<enus. Ille vigebit>
 centum actus spatiis atque eluctabitur iram. 520
 nec magni cultus: sterilis quodcumque remisit
 terra sui tenuesque satis producere rivi.
 sic et Strymonio facilis tutela Bisaltae:
 possent Aetnaeas utinam se ferre per arces,
 qui ludus Siculis. quid tum, si turpia colla 525
 aut tenuis dorso curvatur spina? per illos
 cantatus Graiis Acragas victaeque fragosum
 Nebroden liquere ferae: (o quantus in armis
 ille meis quous dociles pecuaria fetus
 sufficient) quis Chaonios contendere contra 530
 ausit, vix merita quos signat Achaia palma?
 spadices vix Pellaei valuere Cerauni;
 at tibi devotae magnum pecuaria Cyrrhae,
 Phoebe, decus meruere, levis seu iungere currus
 usus, seu nostras agere in sacraria tensas. 535
 venanti melius pugnat color: optima nigr<a>

<cru>ra illi badiosque leg<a>nt et a * * *
<et quo>rum fessas imitantur terga favillas.
<o quan>tum Italiae (sic di voluere) parentes
<praestant> et terras omni praecepimus usu 540
<nostraque quam pernix> collustrat prata <iuventus>!

* * * * *